

Handreiking Coronaparagraaf

1. Inleiding

Sinds maart 2020 vinden het middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en onderzoek onder veranderende, moeilijke omstandigheden plaats. De ontwikkeling van de pandemie is ook in 2021 grillig gebleken. Dit maakt de precieze impact van de coronamaatregelen op studenten, docenten en onderzoekers, de instellingen en hun omgeving verschillend, en lastig te kwantificeren. Dat de impact groot is, staat echter vast. Via coronasteunmaatregelen en vervolgens via het Nationaal Programma Onderwijs (NP onderwijs) is en wordt geprobeerd de gevolgen van de coronamaatregelen zoveel als mogelijk weg te nemen. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de mbo-instellingen, hogescholen, universiteiten en kennisinstellingen. Zij krijgen het grote vertrouwen om de inzet van een groot deel van de middelen, met instemming van de medezeggenschap, af te stemmen op hun eigen situatie.

Vanwege de omvang van de pandemie en het NP Onderwijs zijn zij aangemerkt als 'maatschappelijk thema' in het kader van artikel 4, lid 6 van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (Rjo). In de bestuursakkoorden NP Onderwijs¹ is overeengekomen dat mbo-instellingen, universiteiten, umc's, NWO, Regieorgaan SIA en KNAW² tijdens de looptijd van het NP onderwijs in een paragraaf in het bestuursverslag hun inzet samenhangend met het NP onderwijs verantwoorden.

De coronaparagraaf is verplicht en instellingen zijn vrij om deze naar eigen inzicht vorm te geven. Met deze handreiking wordt beoogd instellingen handvatten te geven waarlangs zij hun coronaparagraaf kunnen vormgeven. Die paragraaf wordt opgenomen in de bestuursverslagen in 2021, 2022 en eventueel 2023 en 2024, zodat zij een goede bron van informatie over de impact van de pandemie op het onderwijs en onderzoek en over de voortgang van het NP Onderwijs zijn.

De coronaparagraaf is idealiter een zelfstandig leesbaar verslag van de hoofdlijn van de impact van de pandemie op de instelling, de manier waarop de instelling om is gegaan en zal gaan met de gevolgen van de pandemie. Een belangrijk onderdeel van die omgang met de gevolgen van de pandemie heeft betrekking op de uitvoering van het NP onderwijs. De coronaparagraaf is breder dan alleen informatie over de inzet van middelen uit de corona-enveloppe van het NP onderwijs. Deze informatie is echter wel de overeengekomen minimale inhoud van de coronaparagraaf. De instelling geeft in deze paragraaf inzicht in de keuze voor maatregelen (inclusief de eventuele afwijking van de keuzelijst met acties) en een duiding van de voortgang van de uitvoering van die maatregelen, alsmede de plannen voor de resterende periode van het NP onderwijs. Deze duiding kan zowel kwalitatief als kwantitatief van aard zijn.

De (coronaparagrafen uit de) bestuursverslagen zijn een belangrijke bron van monitoringsinformatie en kunnen – geaggregeerd – een bijdrage leveren aan het zicht op de

---

¹ Deze handreiking heeft zowel betrekking op het bestuursakkoord onderwijs met mbo, hbo en wo als op het Steunprogramma voor herstel en perspectief onderzoekers

² NWO, Regieorgaan SIA en KNAW ontvangen geen 'rijksbijdrage'. Op deze organisaties zijn de passages over '(niet-)normatieve rijksbijdrage' dan ook niet van toepassing.

besteding van deze middelen, en op de daarmee ontplooid acties. Op die manier hebben stakeholders, de sector en de minister in beeld wat goed gaat, waar bijsturing nodig is en welk vervolg het NP onderwijs zal moeten krijgen. Op basis van onder andere deze monitor brengen we de maatschappij, inclusief de Tweede Kamer, op de hoogte wat er met de NPO-middelen is gebeurd en nog gaat gebeuren. De coronaparagrafen worden dan ook door Berenschot gebruikt bij het opstellen van de Implementatiemonitor NP Onderwijs.

In deze handreiking wordt onderscheid gemaakt tussen de informatie over de voortgang van het Bestuursakkoord NPO mbo en ho en het Bestuursakkoord onderzoek Steunprogramma voor herstel en perspectief onderzoeker. Dit document is daarmee bedoeld voor de opstellers van de jaarverslagen van de instellingen in het mbo, hbo en wo en voor organen of functionarissen die het jaarverslag vaststellen of daarover een advies of oordeel uitspreken (colleges van bestuur, raden van toezicht, medezeggenschapsraden en accountants).

Het kader voor de jaarverslagen wordt gevormd door boek 2, titel 9 van het Burgerlijk Wetboek, de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving met daarin specifiek hoofdstuk RJ660 en de regeling jaarverslaggeving onderwijs. Artikel 4, zesde lid, van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs geeft de minister de bevoegdheid relevante politieke of maatschappelijke thema's, waarover het bevoegd gezag in het bestuursverslag rapporteert met betrekking tot de wijze waarop middelen zijn ingezet en de resultaten die daarmee zijn behaald aan te wijzen. Dit is het geval voor het thema corona en het NP Onderwijs. Concreet wordt van de controlerend accountant niet verwacht dat de naleving van de bestuursakkoorden of deze handreiking wordt onderzocht.

Deze handreiking is geen vervanging van wet- & regelgeving (inclusief subsidievoorwaarden) of de afspraken uit de bestuursakkoorden, maar geeft de mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten handvatten om de gevraagde rapportage vorm te geven, zoals aangekondigd in de brief van de minister van OCW aan respectievelijk de mbo-instellingen van 27 mei 2021 en de hogescholen en universiteiten van 1 juli 2021. Door elke instelling zal een eigen afweging gemaakt worden welke onderdelen van deze handreiking gevolgd (kunnen) worden en welke onderdelen niet gevolgd worden, bijvoorbeeld omdat informatie niet beschikbaar te maken is. Dat geldt ook voor de kennisinstellingen.

2. Gevraagde inhoud coronaparagraaf

2.1 Beschrijving impact COVID-19 en coronamaatregelen op de instelling

In het bestuursverslag wordt ingegaan op de impact van de pandemie op bijvoorbeeld, onderwijs, onderzoek, studenten, personeel en bedrijfsvoering, en de getroffen maatregelen om deze impact van de pandemie te bestrijden. Veel, zo niet alle, instellingen hebben dit in het bestuursverslag 2020 al geheel of gedeeltelijk gedaan. Deze beschrijving zou ondergebracht kunnen worden in de coronaparagraaf. Alternatief is dat verwezen wordt naar de onderdelen van het bestuursverslag waarin hierop wordt ingegaan.

2.2 Plan besteding corona-enveloppe (inclusief eventuele bijstelling), realisatie en vooruitblik

Bestuursakkoord NPO mbo en ho

In dit onderdeel geeft u inzicht in het ingerichte proces en het plan (bijvoorbeeld via een korte samenvatting) dat in de zomer of het najaar van 2021 is opgesteld en eventuele bijstelling of nadere invulling daarvan. Daarnaast gaat u in op de realisatie van die plannen in de periode waar het bestuursverslag betrekking op heeft. Tevens geeft u (op hoofdlijnen) aan welke plannen uw instelling nog in 2022 en eventueel 2023 heeft. Er wordt dus in de coronaparagraaf steeds zowel terug- als vooruitgekeken. U kunt daarvoor onderstaande indeling gebruiken:

Procesmatig:

- De coronaparagraaf geeft (op hoofdlijnen) inzicht in het proces dat de instelling heeft ingericht rond de realisatie van de opgestelde plannen. Daarbij wordt ingegaan op:
  - De manier waarop de voortgang op gestelde doelen en de plannen binnen de instelling gevolgd en bewaakt wordt en over eventuele bijstellingen van plannen besloten wordt.
  - De manier waarop de medezeggenschap betrokken is bij de planvorming en eventuele bijstelling en geïnformeerd wordt over uitvoering van de inspanningen.
  - De manier waarop, indien van toepassing, interne en externe stakeholders, waaronder gemeenten en bedrijven, betrokken zijn bij de plannen en de realisatie.
  - Op welke manier, indien van toepassing, de voor dit doel opgezette praktijkgerichte kenniscommunity van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek wordt betrokken.

Inhoudelijk:

- Onderstaande informatie wordt steeds verwacht per thema en eventuele clustering van maatregelen of acties binnen het thema (zie bijlage 1 van het bestuursakkoord³). Uitgangspunt hierbij is de mate van detaillering, zowel inhoudelijk als financieel, zoals in het bestedingsplan is opgeleverd. De wijze waarop het bestedingsplan is opgesteld, vormt daarmee de basis voor de coronaparagraaf. Alleen indien relevant neemt u naast het totaalbeeld voor de instelling, een eventuele decentrale uitsplitsing op. Deze verdieping wordt dan bij voorkeur als bijlage aan het jaarverslag toegevoegd. De toegankelijkheid en informatiewaarde van de coronaparagraaf kan verhoogd worden door het opnemen van concrete voorbeelden van acties.
- De coronaparagraaf bevat per thema en eventuele clustering van maatregelen of acties binnen het thema (zie bijlage 1 van het bestuursakkoord):

---

³ Indien uw plan of bijgestelde plan afwijkt van de thema's uit de keuzelijst met acties, neemt u een onderbouwing van deze afwijking op in de coronaparagraaf in het bestuursverslag.

- De oorspronkelijke voornemens uit het plan,
  - De actuele voornemens na eventuele bijstelling of nadere invulling op basis van behaalde resultaten en/of n.a.v. het instemmingsproces van de medezeggenschap,
  - De voortgang van de uitvoering,
  - De planning voor de nog resterende jaren van het NP Onderwijs.
- Per thema en eventuele clustering van maatregelen of acties binnen het thema (zie bijlage 1 van het bestuursakkoord) geeft de coronaparagraaf inzicht in:
- De geplande inzet van middelen,
  - De actuele geplande inzet na eventuele bijstelling of nadere invulling van het plan,
  - De herkomst van de middelen (subsidie/corona-enveloppe/eigen middelen),
  - De besteding in de periode waar het bestuursverslag betrekking op heeft,
  - De verwachte besteding in de nog resterende jaren van het NP Onderwijs.
- De coronaparagraaf bevat een kwalitatieve of kwantitatieve duiding van de inspanningen ten opzichte van de voornemens. Uitsluitend indien mogelijk en beschikbaar op basis van bestaande registraties binnen de instelling, kunt u ingaan op (bijvoorbeeld aan de hand van aansprekende voorbeelden) geleverde prestaties en eventuele bereikte resultaten.

Bestuursakkoord onderzoek Steunprogramma voor herstel en perspectief onderzoeker

De gevraagde informatie over het steunprogramma voor herstel en perspectief van de onderzoekers, betreft de beschrijving van de impact COVID-19 en coronamaatregelen op onderzoekers met een tijdelijk contract, waarvan het onderzoek vertraging heeft opgelopen.

Universiteiten en kennisinstellingen gebruiken daarbij onderstaande tabel:

	Aantal geholpen onderzoekers	Totale kosten
A. NPO Steunprogramma voor herstel en perspectief onderzoekers		
B. Eigen middelen en financiële en niet-financiële maatregelen (bij benadering)		<i>[Indien van toepassing]</i>

Toelichting:

- A. NPO Steunprogramma voor herstel en perspectief onderzoekers
  - Het aantal onderzoekers dat gebruik heeft gemaakt van de financiële middelen met de daarbij behorende totale kosten die gebaseerd zijn op de integrale kosten. Het gaat om het aantal onderzoekers dat in het betreffende jaar is geholpen door extra kosten te maken

voor o.a. de verlenging van contracten, ongeacht het moment van afronden van het onderzoek.

- Hierbij hanteert u een aantal definities voor het toerekenen van kosten. Het gaat om integrale kosten, volgens de definitie uit het bestuursakkoord, bestaande uit kosten voor:
  - a) loon voor de onderzoeker;
  - b) materiële zaken die nodig zijn voor het afronden van het onderzoek van de onderzoeker;
  - c) faciliteiten die nodig zijn voor het uitvoeren en afronden van het onderzoek van de onderzoeker;
  - d) voor zover van toepassing de opleiding en begeleiding verbonden aan het promotietraject van de onderzoeker;
  - e) overige kosten die noodzakelijk zijn voor het goed kunnen functioneren van een onderzoeker zoals verzekeringskosten, deelname aan wetenschappelijke bijeenkomsten.
- Eigen middelen en financiële en niet-financiële maatregelen
Bij benadering geeft u inzicht in het aantal onderzoekers dat de instelling met eigen middelen en financiële en niet-financiële maatregelen heeft geholpen om hun onderzoek af te ronden.

3. Toelichting op de coronasteunmaatregelen, het NP Onderwijs en hun samenhang met de coronaparagraaf

Het NP onderwijs bestaat uit meerdere geldstromen:

- Compensatie voor gehalveerd les-, cursus- en collegegeld en gestegen studentenaantallen MBO-instellingen, hogescholen en universiteiten ontvangen compensatie voor de halvering van het les-, cursus- en collegegeld en compensatie voor de grote stijging van instroom van studenten in studiejaar 2020/2021. Deze middelen zijn in alle sectoren als normatieve rijksbijdrage toegekend. De financiële verantwoording in de jaarrekening verloopt zoals beschreven in art. 660.202 van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft. De inhoudelijke verantwoording verloopt via het bestuursverslag, hier is geen aanvullende verantwoording voor vereist. Desgewenst kan de instelling in de coronaparagraaf op grote lijnen vermelden op welke manier deze middelen tot besteding zijn gekomen.

- Corona-enveloppe

De overheid erkent de impact en de gevolgen van de Coronapandemie en heeft daarom middels een corona-enveloppe in de bekostiging middelen beschikbaar gesteld. Over de inzet van deze middelen zijn afspraken gemaakt in de bestuursakkoorden. De corona-enveloppe heeft als hoofddoelstelling het voorkomen of inhalen van studie- en onderzoeksvertraging die is ontstaan door de coronamaatregelen bij studenten respectievelijk onderzoekers. De vertraging van studenten kan betrekking hebben op de kwalificerende kant van het onderwijs, maar ook op het gebied van socialisatie en persoonsvorming. Deze hoofddoelstelling is uitgewerkt in de volgende onderstaande thema's:

- Soepele in- en doorstroom (mbo, hbo en wo);
- Welzijn studenten en sociale binding met de opleiding (mbo, hbo en wo);
- Ondersteuning en begeleiding op het gebied van stages (mbo en hbo);
- Ondersteuning en begeleiding op het gebied van coschappen medische opleidingen (wo);
- Studievertraging en uitval in lerarenopleidingen als gevolg van stagetekorten beperken (hbo en wo);
- Aanpak jeugdwerkloosheid (mbo).

De middelen kunnen worden ingezet voor zowel studenten die de komende twee jaar starten, als voor de huidige ingeschreven studenten in alle leerjaren van alle bekostigde opleidingen. Hiervoor stelt het ministerie van OCW in 2021 en 2022 middelen beschikbaar die in de studie jaren 2021/2022 en 2022/2023 tot besteding zullen komen.

Aan universiteiten, umc's, NWO, hogescholen (via Regieorgaan SIA) en KNAW worden met de corona-enveloppe in 2021 en 2022 middelen beschikbaar gesteld voor het opvangen van ontstane vertraging van onderzoekers. De middelen worden ingezet om onderzoekers met een tijdelijk contract, waarvan het onderzoek vertraging heeft opgelopen veroorzaakt door de coronacrisis in 2020, die tot extra kosten leidt in 2021 en 2022, in staat worden gesteld om hun onderzoek af te ronden en onderwijs te blijven geven in het belang van hun wetenschappelijke carrière, de continuïteit van het onderzoek en de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland.

In het mbo maakt de corona-enveloppe deel uit van de normatieve rijksbijdrage. De middelen worden dan volledig als bate verwerkt in het jaar van toekenning. In het hoger onderwijs is de corona-enveloppe aangemerkt als niet-normatieve rijksbijdrage en volgt de financiële verantwoording in de jaarrekening de eisen die daarvoor gehanteerd worden in RJ 660.202a. De middelen uit de 'corona-enveloppe' komen naar verwachting tot besteding in de studie jaren 2021/2022 en 2022/2023. De middelen zullen daardoor dus mogelijk over de jaargrenzen heen tot besteding komen. Indien de financiële middelen niet in de kalenderjaren 2021 en 2022 volledig zijn besteed, zullen deze middelen alsnog in de kalenderjaren 2023 en 2024 (wat betreft het steunprogramma voor herstel en perspectief onderzoekers) tot besteding moeten komen.

De inhoudelijke verantwoording verloopt voor zowel het mbo als het ho via het bestuursverslag, hiervoor kan deze handreiking gehanteerd worden.

- Regelingen

Daarnaast hebben verschillende instellingen in 2021 en 2022 via subsidieregelingen gebruik kunnen maken van coronasteunmaatregelen/NPO-regelingen, bijvoorbeeld via de regeling Inhaal- en Ondersteuningsonderwijs, regeling Extra hulp voor de klas, regeling Aanpak jeugdwerkloosheid en de regeling Coronabanen in het hoger onderwijs.

De financiële verantwoording in de jaarrekening van de inzet van deze middelen verloopt via de in de subsidieregeling bepaalde eisen. In principe vindt dit plaats aan de hand van Model G1, dat onderdeel is van de jaarrekening. De inhoudelijke toelichting op de verrichte inspanningen verloopt via het bestuursverslag, hiervoor kan deze handreiking gehanteerd worden.

Bijlage: Regelingen in het npo mbo/ho en de verantwoordingsregimes

(bedragen x €1.000)	2021	2022	Verantwoordings- regime
Mbo-instellingen			
<u>Bekostiging</u>			
Bekostiging: corona-enveloppe	54.000	170.000	Normatieve rijksbijdrage
Bekostiging: extra instroom studenten studiejaar 2020-2021	90.000	-	Normatieve rijksbijdrage
Bekostiging: compensatie verlagen cursusgeld	14.000	30.000	Normatieve rijksbijdrage
<u>Subsidies</u>			
Regeling inhaal- en ondersteuningsprogramma's	35.000	-	G1
Regeling extra hulp voor de klas	52.000	-	G1
Aanpak jeugdwerkloosheid: regeling nazorg	-	10.500	G1
Hogescholen			
<u>Bekostiging</u>			
Bekostiging onderwijsdeel: corona-enveloppe	123.200	161.200	Niet-normatieve rijksbijdrage
Bekostiging onderwijsdeel: extra instroom studenten studiejaar 2020-2021	243.000	-	Normatieve rijksbijdrage
Bekostiging onderwijsdeel: compensatie verlagen collegegeld	149.000	316.000	Normatieve rijksbijdrage
<u>Subsidies</u>			
Regeling extra hulp voor de klas	18.000	-	G1
Onderzoekers <i>Hogescholen (via NWO/SIA)</i>	3.049	3.049	Subsidie via NWO/SIA
Universiteiten en kennisinstellingen			
<i>NPOnderwijs</i>			
<u>Bekostiging</u>			
Bekostiging onderwijsdeel: corona-enveloppe	43.800	39.800	Niet-normatieve rijksbijdrage
Bekostiging onderwijsdeel: extra instroom studenten studiejaar 2020-2021	156.000	-	Normatieve rijksbijdrage
Bekostiging onderwijsdeel: compensatie verlagen collegegeld	112.000	239.000	Normatieve rijksbijdrage
<u>Subsidies</u>			
Regeling extra hulp voor de klas	12.000	-	G1
<i>NPOnderzoek</i>			
<u>Bekostiging</u>			
Universiteiten	39.614	39.614	Niet-normatieve rijksbijdrage
UMC's	34.595	34.595	Niet-normatieve rijksbijdrage
<i>NWO</i>	2.378	2.378	Conform reguliere bekostiging
<i>KNAW</i>	1.364	1.364	Conform reguliere bekostiging